

UN MEMORIALIST ȘI DRAMATURG AL AUTENTICITĂȚII UMANE

G. Ciprian, scriitorul, dispune de o dublă personalitate: aceea a memorialistului și aceea a dramaturgului. Ei comunică puțin, legăturile lor sînt slabe, temperamentele diferite, vorbele altfel alese și înmănunchate. Memoriile lui Ciprian nu au nici parfumul florilor uscate în albumul domnișoarelor, nu sînt nici stropite cu apa de trandafiri a regretelor pentru o viață trecută, regrete care te fac să vezi întreaga lume în culorile discrete ale începutului uitării. Este un scris bărbătesc, în care și veninul și rîsul se nasc din adevărul unei existențe ce se retrăiește și nu se rememorează. Uneori, el atinge o consistență a limbajului ce amintește pamfletul arghezian. Ciprian se conduce după normele sincerității. Prietenii și colegii și-ar fi dorit poate socluri frumos netezite, spade și decorații strălucitoare, și cînd colo s-au găsit cînd mici și meschini, cînd frumoși, sinceri și buni. Pe lîngă sentimentul de autenticitate, de adevăr, cartea lui Ciprian izbuteste să nu acopere sub maldărul de amintiri, de

fapte, chipul cel viu al măscăriciului. El se observă, dă viață acestui univers care gravitează doar în jurul său. Dispariția lui ar presupune stingerea întregului sistem. Întîmplările, vorbele trăiesc doar prin el. „Măscărici și mîzgălici“ se transformă, cu o discreție de o rară calitate, dintr-un volum de amintiri într-un jurnal, al cărui autor este, în primul rînd, un moralist. Profesînd intransigent normele adevărului vieții, urmele lăsate de reflecțiile sale etice sîngerează. Sînt vii.

Dramaturgul aparține unei alte familii spirituale. Pentru descoperirea realității, instrumentele de tortură se schimbă din gîrbaci în floretă și stilet. Loviturilor le iau locul grațioasele, dar nu mai puțin eficacele subtilități ale spadasinului perfect. Mai greoi în *Omul cu mîrșoaga*, Ciprian devine îmbatabil în *Capul de rățoi*, pentru ca, sedus de propria-i virtuozitate, să cadă pradă arabescurilor prea stilizate în *Lupul mîncat de oaie*.

Teatrul lui Ciprian este un teatru al revelației sensului vieții, și prin aceasta

al recuperării. Ana, Inspectorul, Dacian și Președintele sînt „eroii” acestui teatru. Ei resimt efectele acțiunilor celorlalți, ei se transformă. Dacă suferința lui Chirică, cu evidente filiații de natură mistică, pare ușor prăfuită, strălucirea și precizia logicii grupului „Capul de rățoi” sau a lui Jeannot își realizează deplin intențiile. Ei apreciază și predică logica vieții, detestînd-o pe aceea ucigătoare a convențiilor. Jocul celor patru nu mai corespunde realei stări a personajelor. Ei îl practică deliberat, conștient, pentru a se apăra de propriile slăbiciuni. Este nevoie ca cineva să „joace” în fața mulțimii, pentru a-i descoperi sensul adevărat al vieții, violentîndu-l pe cel aparent normal. Absurdul devine formă de eliberare, și nu de teroare. Teatrul lui Ciprian este

un teatru de profund umanism. După ce reia uneori motivele pirandelliene ale relativității adevărului și raporturilor figură-mască, după ce ajunge să vadă în hazard legea ce conduce destinele, Ciprian își afirmă încrederea în esența ultimă a ființei umane. Oamenii o pierd uneori, dar bucuria Anei sau a lui Dacian este fără margini atunci cînd o redescoperă. Pentru om, niciodată nu este pierdut totul. Chiar cînd ajunge să urle și să muște ca fiarele, în om se păstrează un adevăr ce nu poate fi nicicînd deplin anulat: acela al umanității sale. De aceea, întotdeauna există o speranță, o ultimă șansă. Este frumosul mesaj ce-l transmite acest teatru.

George Banu

VICTOR EFTIMIU — PORTRETISTUL

Pe lângă creația literară cuprinsă în cele aproape o sută de volume de versuri, piese de teatru, nuvele, romane, Victor Eftimiu a fost timp de șase decenii un remarcabil publicist de pe poziții înaintate față de problemele sociale și culturale ale timpului. Cel care parcurge zia-rele și revistele literare la care autorul *Cocoșului negru* a colaborat, începînd cu

anul 1907, ajunge la concluzia că Victor Eftimiu a fost un zelos cronicar al secolului al XX-lea, însoțind în articole, memorii, portrete, cronică literare și dramatice, cu o credință nestrămutată în bine și în adevăr, istoria culturală și îndeosebi teatrală a țării noastre din acest răstimp. O mare parte din publicistica sa a fost tipărită în volumele *Fum de*